

Dr. Öğr. Üyesi Efe DİRENİSA
Türk-Alman Üniversitesi
Medenî Usûl ve İcra-İflâs Hukuku Anabilim Dalı
Öğretim Üyesi

MEDENÎ YARGILAMADA
ÖN İNCELEME AŞAMASI

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	V
KISALTMALAR.....	XV
YARARLANILAN KAYNAKLAR.....	XIX
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM ÖN İNCELEME HAKKINDA GENEL BİLGİLER

§1. KONUNUN ÖNEMİ VE TARİHSEL GELİŞİMİ.....	3
I. KONUNUN ÖNEMİ VE SUNULUŞU	3
II. TARİHSEL GELİŞİM	6
A. Roma Hukukunda.....	6
1. Roma Hukukunda Yargılama Usûllerine İlişkin Genel Bilgi	6
2. Roma Hukukunda Medenî Hukuk Yargılamasının Başlatılması ve Litis Contestatio	7
3. Litis Contestatio'nun Doğurduğu Sonuçlar.....	9
a. Litis Contestatio'nun Davacının Talebi Bakımından Doğurduğu Sonuçlar.....	9
b. Litis Contestatio'nun Maddî Hukuk Açısından Doğurduğu Sonuçlar	10

c. Litis Contestatio'nun Usûl Hukuku Açısından Doğurduğu Sonuçlar	10
4. Litis Contestatio'nun Ön İnceleme Kurumuyla Karşılaştırılması ve Değerlendirmesi.....	11
B. İSLAM-OSMANLI HUKUKUNDA	12
1. Genel Olarak	12
2. Klasik Dönem.....	14
3. Tanzimat Dönemi	20
C. Türk Hukukunda	23
1. 1086 Sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'ndaki Düzenlemeler.....	23
2. Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'ndaki Düzenlemeler ile Mehaz Neuchâtel Medenî Usûl Kanunu'ndaki Düzenlemelerin Karşılaştırılması ve Gelişimi	29
3. 1086 Sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun Yürürlükte Kaldığı Dönemde Hazırlanmış Olan Kanun Tasarılarındaki Düzenlemeler	32
§2. ÖN İNCELEME KAVRAMI VE AMACI	40
I. 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda Ön İnceleme... 40	
A. Genel Olarak	40
B. "Ön İnceleme" Kavramı.....	43
C. Ön İncelemenin Tanımı.....	44
D. Benzer Kurumlardan Ayrılması	45
1. İstinaf ve Temyiz İncelemelerinde Öngörülen "Ön İnceleme" ile Karşılaştırılması.....	45
2. 2577 Sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 14. ve 15. Maddesinde Düzenlenen İlk İncelemeyle Karşılaştırılması	47
3. Ön İnceleme Tutanağının Tensip Tutanağıyla Karşılaştırılması	49
II. Ön İncelemenin Amacı.....	52

A. Genel Olarak	52
B. Usûl Ekonomisine Uygun Bir Yargılama Yapılması	55
C. Tahkikata Hazırlık.....	56
D. Tarafların Sulhe veya Arabuluculuğa Teşviki.....	58
§3. ÖN İNCELEMENİN EVRELERİ VE TOPLU MAHKEMELERDE ÖN İNCELEME	60
I. Ön İncelemenin Evreleri	60
II. Toplu Mahkemelerde Ön İnceleme	62

İKİNCİ BÖLÜM
İSVİÇRE, ALMAN VE AVUSTURYA
HUKUKUNDA ÖN İNCELEMeye
BENZİYEN KURUMLAR VE BUNLARIN
TÜRK HUKUKU BAKIMINDAN
DEĞERLENDİRİLMESİ

§4. İSVİÇRE, ALMAN VE AVUSTURYA HUKUKUNDA ÖN İNCELEMeye BENZİYEN KURUMLAR	65
I. İsviçre Hukuku	66
A. Genel Olarak	66
B. Hazırlık Duruşmasının Amacı	66
C. Hazırlık Duruşmasının Zamanı ve Çağrı Usûlü	67
1. Hazırlık Duruşmasının Zamanı.....	67
2. Hazırlık Duruşmasına Çağrı.....	70
3. Çağrıya Rağmen Duruşmaya Katılmama.....	72
D. Hazırlık Duruşmasının İşlevi.....	73
1. Dava Konusunun Serbestçe Müzakeresi.....	73
a. Müzakerenin Kapsamı.....	73
b. Dava Konusunun “Serbestçe” Müzakere Edilmesi... 74	
2. Tarafların Sulhe Teşviki.....	77
3. Maddî Vakıaların Tamamlatılması.....	78
4. Tahkikat Aşamasına Hazırlık Yapılması	79

5. Delillerin Alınması	80
6. Tahkikat Duruşmasından Vazgeçilmesi	83
E. Hazırlık Duruşmasının Özel Yargılama Usûllerinde Uygulanması	84
1. Basit Yargılama Usûlü Bakımından.....	84
2. Seri Yargılama Usûlü Bakımından.....	88
3. Boşanma Davalarında Uygulanan Yargılama Usûlü Bakımından.....	89
II. Alman Hukuku.....	90
A. Genel Olarak	90
B. Esas Duruşmaya Hazırlık.....	91
1. Esas Duruşmaya Hazırlığın Hangi Usûle Göre Yapılacağıın Belirlenmesinde Dikkate Alınan Kriterler	94
2. Seçilen Hazırlık Usûlünden Dönülüp Dönülemeyeceği Sorunu	95
C. Sulh Teşebbüsü.....	97
D. Erken İlk Duruşma (Früher Erster Termin)	98
1. Genel Olarak	98
2. Erken İlk Duruşmaya Hazırlık.....	100
a. Davalıdan Yazılı Bir Cevap Dilekçesi Talep Edilmesi ve Bunun İçin Süre Verilmesi.....	102
b. Davalıdan Zaman Kaybetmeksizin Savunma Sebeplerini İleri Sürmesinin Talep Edilmesi.....	103
c. Diğer Hazırlık İşlemleri.....	104
3. Erken İlk Duruşmanın Özellikleri.....	105
a. Erken İlk Duruşmanın Yapılması	105
b. Erken İlk Duruşmanın Ertelenmesi.....	107
c. Erken İlk Duruşmada İddia ve Savunmanın Genişletilmesi Yasağı	107
aa. Davalıya Cevap Dilekçesi Sunması İçin Süre Verilmesi Durumunda	108

bb. Davalıdan Zaman Kaybetmeksizin Savunma Sebeplerini İleri Sürmesinin Talep Edilmesi Durumunda	111
E. Dilekçelerin Yazılı Değişimi Usûlü.....	112
1. Genel Olarak	112
2. Dilekçelerin Yazılı Değişimi Usûlünde İşleyiş.....	114
a. Davalının Davaya Karşı Savunmada Bulunacağına İlişkin Beyanda Bulunup Bulunmayacağına İlişkin Süre Verilmesi	114
b. Davalının Cevap Dilekçesi Sunması İçin Verilen Süre.....	116
c. Davacıya Cevaba Cevap Dilekçesi Vermesi İçin Süre Verilmesi	118
d. Dilekçelerin Değişimi Aşamasının Sona Ermesi....	119
aa. Gıyabi Karar Verilmesi.....	119
bb. Davalının Davayı Kabulü	120
cc. Davanın Esasa İlişkin Karar Verilmeksizin Sona Ermesi	120
dd. Tarafların Sulh Olması	120
ee. Dosyanın Görevli Mahkemeye Gönderilmesi	121
ff. Esas Duruşma Tarihi Verilmesi.....	121
aaa. Tarafların Verilen Sürelere Uyması Durumunda.....	121
bbb. Tarafların Verilen Sürelere Uymaması Durumunda.....	122
III. Avusturya Hukuku	122
A. Genel Olarak	122
B. Hazırlık Duruşmasına Hazırlık.....	124
C. Hazırlık Duruşmasında Yapılması Gereken İşlemler	126
1. Dava Şartlarına İlişkin İtirazların ve İlk İtirazların Karara Bağlanması.....	127
2. Tarafların Sözlü Beyanlarda Bulunmaları	129
3. Tarafların Dava Konusu Olay ve Hukuki Görüşlerinin Tartışılması	130

4. Tarafların Sulhe Teşviki.....	131
5. Dava Programının (Prozessprogram) Belirlenmesi	132
6. Delillerin Toplanması	134
D. Tarafların veya Uyuşmazlık Konusu Hakkında Bilgi Sahibi Bir Temsilcinin Hazırlık Duruşmasında Asaleten Hazır Edilmesi.....	136
1. Hükümün Amacı	136
2. Duruşmada Hazır Edilmesi Gereken Kişiler	137
IV. Değerlendirme.....	139
§5. İSVİÇRE, ALMAN VE AVUSTURYA HUKUKUNDA ÖN İNCELEMAYA BENZEYEN KURUMLARIN HUKUK MUHAKEMLERİ KANUNU BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	147
I. Ön İnceleme Kapsamında Yapılabilecek Duruşma Sayısı.....	148
II. Ön İncelemenin Kapsamına İlişkin Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 137. Maddesinin Karşılaştırmalı Hukuktaki Hükümler Açısından Değerlendirilmesi	149
III. Ön İnceleme Duruşmasında Delillerin Sunulması ve Toplanmasına İlişkin Kanun'un 140. Maddesinin 5. Fıkrasının Değerlendirilmesi.....	153

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM HUKUK MUHAKEMLERİ KANUNU'NDA ÖN İNCELEME AŞAMASI

§6. ÖN İNCELEMENİN KAPSAMI	157
I. Genel Olarak	157
II. Ön İnceleme Kapsamında Yapılacak İşlemler.....	159
A. Dava Şartları ve İlk İtirazların İncelenmesi	159
1. Hâkimin Dava Şartları ve İlk İtirazları İnceleme Ödevi.....	160
2. Yapılacak İncelemenin Sırası.....	164

3. Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu'nun 18/A Maddesinin Ön İnceleme Bakımından Değerlendirilmesi	166
4. İlk İtirazların İncelenmesi.....	169
B. Uyuşmazlık Konularının Tam Olarak Belirlenmesi.....	171
C. Hazırlık İşlemleri ile Tarafların Delillerini Sunmaları ve Delillerin Toplanması İçin Gereken İşlemlerin Yapılması	178
D. Tarafların Üzerinde Serbestçe Tasarruf Edebileceği Davalarda Sulhe veya Arabuluculuğa Teşvik Edilmesi	189
III. Ön İncelemede Yapılan İşlemlerin Tutanağa Geçirilmesi	205
IV. Ön İnceleme Tamamlanmadan Tahkikata Geçilememesi	208
V. Ön İnceleme Aşamasında Geçici Hukukî Korumalar	211
§7. ÖN İNCELEME AŞAMASIYLA BAĞLANTILI DİĞER İŞLEMLER	212
I. Delillerin Sunulması	212
II. İddia ve Savunmanın Genişletilmesi Yasağı.....	217
A. Davanın Genişletilmesi Yasağı	218
B. Savunmanın Genişletilmesi Yasağı	221
C. İddia ve Savunmanın Genişletilmesi Yasağının İstisnaları.....	223
D. 7251 Sayılı Kanun'la Yapılan Değişiklikler	225
III. Süreler Hakkında Karar Verilmesi.....	231
§8. ÖN İNCELEMENİN YAPILIŞI	235
I. Genel Olarak	235
II. Dava Şartları ve İlk İtirazların Karara Bağlanması	237
III. Ön İnceleme Duruşması	242
A. Ön İnceleme Duruşmasının Yapılması.....	242
B. Ön İnceleme Duruşmasına Davet.....	245
1. Duruşma Davetiyesine ve Sonuçlarına İlişkin Diğer Hususlar	246

2. Tarafların Sulh İçin Gerekli Hazırlığı Yapmaları Yönünde İhtar	246
3. Duruşmaya Sadece Taraflardan Birinin Gelmesi ve Yargılamaya Devam Etmek İstemesi Durumunda Gelmeyen Tarafın Yokluğunda Yapılan İşlemlere İtiraz Edilemeyeceği Yönünde İhtar.....	248
4. Belgelerin İbrazı ve Toplanmasına İlişkin İhtar	249
5. Ön İnceleme Duruşmasına Davetiyenin Usûlüne Uygun Düzenlenmemesinin veya Tebliğ Edilmemesinin Sonuçları.....	250
a. Ön İnceleme Duruşmasına Davetiyenin Usûlüne Uygun Tebliğ Edilmemesi.....	250
b. Ön İnceleme Duruşmasına Davetiyenin Kanun'da Öngörülen Hususları İçermemesi.....	254
C. Ön İnceleme Duruşması.....	258
1. Dosya Üzerinden Karara Bağlanamamışsa Dava Şartları ve İlk İtirazlar Hakkında Karar Verilmesi.....	260
2. Tarafların Arasındaki Uyuşmazlık Noktalarının Tespiti.....	260
3. Tarafların Sulhe veya Arabuluculuğa Teşviki	263
4. Ön İnceleme Tutanağının Düzenlenmesi.....	273
§9. BASİT YARGILAMA USÛLÜNDE ÖN İNCELEME AŞAMASI	280
I. Genel Olarak Basit Yargılama Usûlü	280
II. Basit Yargılama Usûlünde Ön İnceleme	280
III. Ön İnceleme Duruşması	282
IV. Belgelerin İbrazı İçin Ek Süre Verilememesi	288
V. Basit Yargılama Usûlünde İddia ve Savunmanın Genişletilmesi Yasağı	289
VI. Çekişmesiz Yargı İşleri Bakımından Basit Yargılama Usûlünün Gösterdiği Özellikler.....	290
§10. ÖN İNCELEMENİN ÖZELLİK GÖSTERDİĞİ USÛLİ KURUMLAR.....	291

I. Ön Sorun ve Bekletici Sorun.....	291
A. Ön Sorun.....	291
B. Bekletici Sorun	292
II. Davadan Feragat	293
III. Davayı Kabul	296
IV. Eski Hâle Getirme	297
V. Davanın Geri Alınması.....	299
VI. Davaların Birleştirilmesi ve Ayrılması.....	300
VII. Karşı Dava.....	303
§11. UYGULAMADA KARŞILAŞILAN SORUNLAR VE	
 ÇÖZÜM ÖNERİLERİ.....	304
I. Genel Olarak	304
II. Ön İncelemenin Hiç Yapılmaması.....	305
A. Ön İncelemenin Hiç Yapılmamasının Anlamı	305
B. Ön İncelemenin Hiç Yapılmamasının Yaptırımını.....	306
III. Ön İncelemenin Gerektiği Gibi Yapılmaması.....	309
A. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 137. Maddesi Uyarınca Ön İnceleme Kapsamında Yapılması Gereken İşlemlerdeki Eksiklikler.....	309
B. Ön İncelemenin Dosya Üzerinden Yapılması	314
C. Ön İncelemenin Sadece Şeklen Yapılması	316
D. Ön İncelemede Öngörülen Sürelere veya Sınırlara Uyulmaması	319
E. Ön İnceleme İçin Gerekli Olmadığı Hâlde İki veya Dava Fazla Duruşma Yapılması	320
F. Ön İnceleme Tutanağına İlişkin Muhtemel Usûlsüzlükler	324
1. Ön İnceleme Tutanağının Hiç Düzenlenmemesi	324
2. Ön İnceleme Kapsamında Yapılan İşlemlerin Usûlüne Uygun Şekilde Tutanağa Geçirilmemesi.....	325

G. Ön İncelemenin Dilekçelerin Değişimi Aşamasından Önce veya Tahkikat Aşaması Başladıktan Sonra Yapılması	328
SONUÇ	331